

V2001-07 12.01.2001

Konkurranseloven § 3-9 - midlertidig dispensasjon fra § 3-1 - bestemmelse om pris i avtaler med brukersteder om bruk av betalingskort, Diners Club Norge AS

Sammendrag:

Diners Club Norge AS får midlertidig dispensasjon fra forbudet mot prissamarbeid i konkurranseloven til å ha med i sine avtaler med brukerstedene en klausul som forbyr brukerstedene å ta gebyr av kortbrukerne for bruk av kort ved betaling av varer og/eller tjenester. Vedtaket trer i kraft straks og gjelder til 1. januar 2002.

Konkurransetilsynet viser til Deres brev av 28. april 1999 hvor De på vegne av Diners Club Norge AS søker om forlenget dispensasjon fra forbudet mot prissamarbeid i konkurranseloven § 3-1. Konkurransetilsynet har funnet at det er grunnlag for å gi midlertidig dispensasjon.

1. Bakgrunn

Dispensasjonen som utløp 1. juni 1999, tillot Diners Club Norge AS å ha en bestemmelse om pris i avtaler med brukerstedene om bruk av betalingskort. Visa Norge AS og Europay Norge AS hadde tilsvarende dispensasjon som også utløp 1. juni 1999. Disse to selskapene søkte om forlenget dispensasjon ved brev av henholdsvis 6. mai og 4. mai 1999.

Konkurransetilsynet viser også til sitt høringsbrev av 26. juni 2000. Av brevet fremgikk det at Konkurransetilsynet frem til denne datoen hadde utsatt behandlingen av dispensasjonssøknadene i påvente av Europakommisjonens endelige avgjørelse i saken om Visa International. Saken for Kommisjonen gjelder bl.a. ikke-diskrimineringsklausulen i avtalene mellom Visa International og brukerstedene i EU og EØS-landene. Ikke-diskrimineringsklausulen tilsvarer den klausul som kortselskapene har søkt om forlenget dispensasjon for etter den norske konkurranseloven.

Konkurransetilsynets begrunnelse for å avvente en endelig avgjørelse fra Europakommisjonen (Europakommisjonen har i denne saken kompetanse til å behandle forhold som også berører EØS-stater, jf. EØS-avtalen artikkel 56 nr. 1 bokstav c.) var at denne avgjørelsen kan ha betydning for Konkurransetilsynets rettsanvendelse. For Visa Norge AS kan et vedtak fra Kommisjonen innskrenke anvendelsen av konkurranselovens forbudsbestemmelser, jf. konkurranseloven § 1-7 (Tilføydd ved lov 5. mai 2000 nr. 35. Bestemmelsen innebærer en kodifisering av Konkurransetilsynets tidligere praksis.). I forhold til de øvrige kortselskapene, som ikke har notifisert sine avtaler til Kommisjonen, kommer konkurranseloven § 1-7 ikke til anvendelse. Som det fremgår nedenfor kan imidlertid en avgjørelse fra Kommisjonen være relevant ved dispensasjonsvurderingen vedrørende disse kortselskapene.

Når tilsynet likevel fant å gjenoppta sin behandling av dispensasjonssøknadene, bl.a. med sitt høringsbrev av 26. juni 2000, hadde dette bakgrunn i betydelig usikkerhet mht. Europakommisjonens saksbehandlingstid, samt utfallet av dens behandling. Etter Konkurransetilsynets vurdering tilsa

hensynet til aktørene i markedet at behandlingen av dispensasjonssøknadene ikke burde utsettes vesentlig lenger.

I overensstemmelse med Rådsforordning nr. 17/62 artikkel 19 (3) offentliggjorde Europakommisjonen i EF-Tidende (C 293/18) 14. oktober 2000 at den i saken om Visa International (Sak COMP/D1/29.373 - Visa International) akter å godkjenne bestemmelsene i de notifiserte avtalene. Dette gjelder bl.a. ikke-diskrimineringsklausulen i kortselskapets avtaler med brukerstedene. På denne bakgrunn har tilsynet grunn til å tro at Europakommisjonens endelige avgjørelse i saken er nært forestående. Dette kan, som påpekt ovenfor, ha betydning for rekkevidden av konkurranselovens forbudsbestemmelser, jf. konkurranseloven § 1-7. Konkurransetilsynet har tatt utviklingen i Europakommisjonens saksbehandling i betraktning ved den videre behandling av dispensasjonssøknadene.

2. Forholdet til konkurranseloven § 3-1

Etter Konkurranseloven § 3-1 første ledd må ikke to eller flere ervervsdrivende *for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, fastsette eller søke å påvirke priser, avanser eller rabatter bortsett fra vanlig kontantrabatt.*

Videre fastsetter konkurranseloven § 3-1 annet ledd at *tilsvarende må én eller flere leverandører ikke fastsette eller søke å påvirke priser, rabatter eller avanser for avtakernes salg av varer eller tjenester.* (Bestemmelsen ble endret ved lov 5. mai 2000 nr. 35, slik at § 3-1 annet ledd nå også omfatter tjenesteleverandører.)

Diners Club Norge AS har avtaler med brukerstedene som inneholder en bestemmelse om at betaling med kort ikke skal medføre ekstra utlegg for kortbrukerne i forhold til kunder som betaler med kontanter. Brukerstedene er butikker, hoteller, restauranter og andre. Klausulen i avtalene som det her siktes til har følgende ordlyd:

....."Brukerstedet har ikke anledning til å belaste kortinnehaver med provisjon eller annet gebyr som direkte følge av betaling med kort."

Avtalen innebærer at brukerstedene forplikter seg til ikke å belaste kunden for noe beløp utover kontantprisen ved betaling med kort. Avtalen medfører altså at brukerstedene ikke kan belaste kortbrukerne for sine kostnader ved bruk av kort. Etter Konkurransetilsynets vurdering medfører avtalen derfor en påvirkning av brukerstedenes prissetting. Avtalen er egnet til å påvirke konkurransen fordi den eliminerer en av flere konkurranseparametere i konkurransen mellom brukerstedene. Avtalen rammes derfor av forbudet i konkurranseloven § 3-1 første ledd.

Siden Diners Club Norge AS, som tjenesteleverandør, påvirker prissettingen hos brukerstedene, medfører avtalen etter Konkurransetilsynets oppfatning også en vertikal prisbinding i strid med konkurranseloven § 3-1 annet ledd.

3. Dispensasjon etter konkurranseloven § 3-9

Konkurransetilsynet kan med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 gi dispensasjon fra forbudene i konkurranseloven §§ 3-1 til 3-4 dersom:

- a) konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurransereguleringen,
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller
- d) det foreligger særlige hensyn.

4. Konkurransetilsynets vurdering og vedtak

Etter konkurranseloven § 3-9 første ledd bokstav d kan det dispenseres fra forbudene dersom det foreligger *særlige hensyn*. Ut fra en naturlig forståelse av ordlyden er dette en snever dispensasjonshjemmel. Det følger av konkurransetilsynets tidligere praksis at et mulig forestående individuelt unntak etter EØS-avtalen artikkel 53 nr. 3, kan være et særlig hensyn. Europakommisjonens behandling av saken "Visa International" kan derfor være et slikt særlig hensyn. Konkurranseloven § 1-7 fastslår at:

"Forbudene i §§ 3-1 til 3-4 omfatter ikke avtaler mellom foretak, beslutninger truffet av sammenslutninger av foretak eller samordnet opptreden som er innvilget individuelt unntak etter EØS-avtalen artikkel 53 nr. 3, eller som omfattes av regelverk om unntak for grupper av avtaler etter EØS-avtalen artikkel 53 nr. 3."

Etter denne bestemmelsen kommer ikke konkurranselovens forbud til anvendelse på samarbeid omfattet av et gruppeunntak eller som er innvilget individuelt unntak etter EØS-avtalen artikkel 53 nr. 3. Hvis Europakommisjonen ikke gir et individuelt unntak til Visa International, men begrenser seg til å gi en negativattest, vil Konkurransetilsynets kompetanse i dispensasjonssøknaden fra Visa Norge AS ikke være avskåret etter ordlyden i konkurranseloven § 1-7. For øvrig er den rettslige betydning av en negativattest for nasjonal konkurranselovgivning ikke avklart. Utstedelsen av negativattest vil imidlertid kunne være et relevant moment ved dispensasjonsvurderingen etter konkurranseloven § 3-9.

Fordi Europakommisjonens eventuelle vedtak kun vil omfatte Visa Internationals avtaler med brukerstedene, er tilsynets kompetanse mht. avtalene Diners Club Norge AS har med brukerstedene ikke avskåret etter konkurranseloven § 1-7. Forutsatt likt faktum, vil imidlertid et individuelt unntak fra Kommisjonen være et relevant moment ved Konkurransetilsynets dispensasjonsvurdering i tilsvarende saker, jf. konkurranseloven § 3-9 første ledd bokstav d.

Konkurransetilsynet gjør oppmerksom på at kunngjøringen i EF-Tidende 14. oktober 2000 kun er en offentliggjøring om at Europakommisjonen akter å utstede en negativattest eller å gjøre et vedtak etter EF-traktaten artikkel 81 nr. 3 (Jf. EØS-avtalen artikkel 53 nr. 3) Kunngjøringen er en oppfordring til parter og berørte tredjemenn (Herunder EU- og EØS-stater) om å fremlegge sine merknader i saken. Saksutfallet i Europakommisjonen er derfor fremdeles usikkert. Konkurransetilsynet vil derfor først trekke en endelig konklusjon når Europakommisjonens endelige beslutning foreligger.

På bakgrunn av de ovennevnte forhold vil tilsynet ikke undergi saken en reell dispensasjonsvurdering

på nåværende tidspunkt. Konkurransetilsynet har med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 første ledd bokstav d fattet følgende vedtak:

Diners Club Norge AS får midlertidig dispensasjon fra konkurranseloven § 3-1 første og annet ledd til å ha med i sine avtaler med brukerstedene en klausul som forbyr brukerstedene å ta gebyr av kortbrukerne for bruk av kort ved betaling av varer og/eller tjenester.

Vedtaket trer i kraft straks og gjelder til 1. januar 2002.

Vedtaket kan påklages innen tre uker. En eventuell klage skal stiles til Arbeids- og administrasjonsdepartementet, men sendes til Konkurransetilsynet. Det vises for øvrig til vedlagte skjema "Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak".

Konkurransetilsynet gjør oppmerksom på at dispensasjonen kan trekkes tilbake tidligere, eventuelt stille betingelser for den, dersom forutsetningen for dispensasjonen ikke lenger er til stede, jf. konkurranseloven § 3-9 annet og tredje ledd.

Til orientering opplyser vi om at Visa Norge AS og Europay Norge AS også er gitt midlertidig dispensasjon.

[til toppen](#)